

Сагач Оксана

<https://orcid.org/0000-0002-4504-3405>

Доктор педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, корекційної освіти та менеджменту,
Чернігівський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського
(м. Чернігів, Україна) E-mail: oksmos78@ukr.net

Іваненко Людмила

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки корекційної освіти та менеджменту,
Чернігівський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського
(м. Чернігів, Україна) E-mail: ivanenko_ludmila@meta.ua

ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА У ЗВО

В умовах трансформаційних суспільних перетворень та динамічних інноваційних процесів, значних змін зазнає система вітчизняної освіти. Реалізація модернізаційних змін, передбачає перегляд традиційних моделей та методів навчання, а отже виникає потреба у фахівцях, які здатні до виявлення та реалізації власного внутрішнього потенціалу. Сьогодні, для того щоби стати успішним професіоналом, недостатньо володіти тільки енциклопедичними знаннями та досвідом.

«М'які навички» – це соціальні, комунікативні, лідерські, командні, мисленнєві навички. М'які навички необхідні у будь-якому виді діяльності, що визначає потребу їх формування починаючи зі школи та продовжуючи цей процес в ЗВО. До них належать уміння спілкуватися, працювати в команді, переконувати, вирішувати проблеми, приймати рішення, керувати своїм часом, мотивувати себе та інших. Структурними складовими «soft skills» майбутнього педагога є наступні компоненти: соціально-комунікативний, емоційний, когнітивний, прогностичний, управлінський, акмеологічний, інноваційний. Освітній процес у закладі вищої освіти має значний потенціал щодо формування у майбутніх педагогів «м'яких навичок». У процесі навчальної та, у майбутньому, професійної діяльності педагога, «soft skills» набувають значення необхідних професійних умінь.

Метою статті є аналіз формування «soft skills» у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів.

Методологічною основою статті є філософські, психологічні, педагогічні теорії та положення, які розкривають концептуальні підходи щодо досліджуваної проблематики.

Наукова новизна полягає у розгляді цілеспрямованого формування м'яких навичок у процесі підготовки педагога у ЗВО.

Висновки. Результатом формування «м'яких навичок» або «soft skills» у майбутніх педагогів стає розвиток активної творчої позиції та формування ефективних стратегій поведінки щодо майбутньої професійної діяльності. «Soft skills» включають комунікативні навички та навички соціальної взаємодії, деякі внутрішні характеристики особистості. Вони охоплюють значний спектр навичок, поведінкових моделей, ціннісних установок, особистісних якостей, які дозволяють педагогу ефективно взаємодіяти з оточуючими, співпрацювати з колективом, досягати поставленої мети.

Ключові слова: м'які навички, тверді навички, комунікація, емпатія, самоменеджмент, мотивація, цілепокладання.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах трансформаційних суспільних перетворень та динамічних інноваційних процесів, значних змін зазнає система вітчизняної освіти. Реалізація модернізаційних змін, передбачає перегляд традиційних моделей та методів навчання, а отже виникає потреба у фахівцях, які здатні до виявлення та реалізації власного внутрішнього потенціалу. Сучасний педагог має володіти професійними компетентностями пов'язаними з безперервним самовдосконаленням, продуктивною побудовою навчання, основуючись на особистісно-орієнтованому, компетентнісному та діяльнісному підходах. Парадигма освіти, в основі якої лежать особистісний та саморозвиток, зумовлює необхідність у творчому підході до освітнього процесу, оволодінні умінням самостійного здобуття знань та знаходженні

варіантів вирішення навчальних та професійних задач. Сьогодні, однією із умов успішного здійснення навчальної та професійної діяльності стає оволодіння «м'якими навичками» або «soft skills».

Аналіз актуальних досліджень та публікацій. Аналіз доробку зарубіжних та вітчизняних науковців присвяченого дослідженню проблематики «м'яких навичок» або «soft skills» засвідчує що одними із перших в 90-х рр. XX ст. до неї звернулись американські та німецькі дослідники галузі управління, представники бізнесу і освіти. Зарубіжні та вітчизняні автори які досліджували означену проблематику, розглядали педагогічні і психологічні аспекти формування та розвитку «м'яких навичок». Так, М. Ватс, Р. Ватс, Б. Еббот, М. Ендрюс, О. Крузе, Д. Клустер, К. Лоренц, С. Мелоні, А. Нільсон, К. Пеггі, А. Черчес у своїх роботах трактують «soft skills» з позиції значущості для успішної професійної діяльності, підкреслюючи їх важливість поряд із професійними, розглядають розвиток «м'яких навичок у студентів».

Науковий доробок вітчизняних дослідників О. Абашкіної, І. Бондарчук, Є. Гайдученко, В. Давидової, Н. Длугунович, С. Залужної, Н. Жадько, Г. Івоніної, К. Коваль, С. Наход, О. Сосніčkoї, А. Тютюнник, Л. Фамілярської, присвячений вивченню «soft skills», зокрема класифікації «м'яких навичок», значенню їх формування для особистості, можливості їх розвитку у здобувачів освіти.

Метою статті є аналіз формування «soft skills» у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів.

Методологічною основою статті є філософські, психологічні, педагогічні теорії та положення, які розкривають концептуальні підходи щодо досліджуваної проблематики.

Наукова новизна полягає у розгляді цілеспрямованого формування м'яких навичок у процесі підготовки педагога у ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Динамічний розвиток інноваційних процесів призвів до перегляду традиційної системи навчання. Сьогодні, для того щоби стати успішним професіоналом, недостатньо володіти тільки енциклопедичними знаннями та досвідом. Необхідними стають навички, які називають «м'якими» або «soft skills». Найчастіше використовується англomовний термін soft skills, який використовується для визначення соціальних та комунікативних навичок. Загалом, навички які формуються у процесі навчання поділяються на дві великі категорії – «hard skills» або «тверді навички» та, вище названі «soft skills» або «м'які навички».

Твердими називають ті навички, які легко виміряти та продемонструвати. До них належать професійні, спеціалізовані навички, які визначають як комплекс знань, дій і інструментів, що засвоюються у процесі організованої навчальної діяльності. Отже «тверді навички» потрібні для ефективного здійснення певного виду діяльності [1]. «Тверді навички» можна трактувати як «базові компетенції» які інтегрують знання, досвід та, у процесі професійної діяльності, сприяють її результативності. Як указує О. Біляковська, до «твердих навичок» майбутніх педагогів належать: система професійних компетенцій, що поєднує загально-дидактичні і спеціальні фахові знання; система фахових умінь; професійні здібності та професійно значущі риси особистості [9].

«М'які навички» – це соціальні, комунікативні, лідерські, командні, мисленнєві навички. Вони не настільки очевидно вимірювані, як тверді, але саме вони найбільш ефективно допомагають продемонструвати та застосувати тверді навички. «М'які навички» необхідні у будь-якому виді діяльності. До них належать: уміння спілкуватися, працювати в команді, переконувати, вирішувати проблеми, приймати рішення, керувати своїм часом, мотивувати себе та інших. У процесі професійної підготовки у ЗВО потрібно формувати наступні «м'які навички»: загальну систему умінь, навички з акцентом на базові, ключові компетенції які є необхідними для сучасного фахівця [3]. Саме формування «м'яких навичок» є одним із визначальних пріоритетів, адже мотивована особистість, яка володіє розвиненими навичками адаптивності, кооперативної співпраці, критичного мислення здатна до здійснення успішної професійної діяльності.

Термін «soft skills» вперше був використаний у дослідженні компанії Millennial Branding (2013 р., США), спрямованому на виявлення ключових для професійного становлення її менеджерів, особистісних якостей та компетенцій. Отримані результати показали визначальне значення комунікативних навичок, позитивного мислення, гнучкості та командної співпраці. Значущість «м'яких навичок» також була доведена за результатами дослідження проведеного Федеральним інститутом професійної освіти (м. Борн), яке виявило залежність професійного успіху від «soft skills» [10, 56–58; 13].

У 2016 р. у рамках Давоського міжнародного економічного форуму було сформульовано визначення основних «soft skills» необхідних для успішної професійної діяльності. Зазначалось що роботодавці на перше місце ставлять «м'які навички», які містять риси характерні для інтелектуальної когнітивної діяльності, емоційного інтелекту, а також способи конструктивної взаємодії у колективі [10, 56–58]. Отже, у будь-якій професійній діяльності необхідні саме «soft skills», що визначає потребу їх формування починаючи зі школи та продовжуючи цей процес в ЗВО.

Іноземні науковці визначають «soft skills» як найважливіші вміння на ринку праці. Так, Б. Ріттер, Е. Смалл, Дж. Мортімер виділяють наступні «м'які навички»: здатність до командної співпраці, лідерські та комунікативні вміння, здатність розв'язувати проблемні ситуації. «М'які навички» також розглядають як: соціологічний термін, що належить до коефіцієнта емоційного інтелекту; набір особистісних рис; комунікативні здібності; соціальні навички. Деякі науковці визначають «soft skills», акцентуючи увагу на їхньому значенні щодо розбудови професійної кар'єри.

Вітчизняні дослідники, погоджуючись із вказаними трактовками, зазначають, що єдиної класифікації «soft skills» на сьогодні не знайдено, але існує наступна їх інтерпретація: розвинені навички лідера; розвинені навички щодо командної роботи; навички критичного мислення; навички щодо креативності мислення; комунікативні навички; організаторські навички; навички управління власним часом; стійкість до стресу; здатність розв'язувати конфліктні ситуації [7].

У зарубіжних дослідження «soft skills» поділяють на кілька груп надпрофесійних навичок, необхідних для професійної діяльності. До них належать: вміння та навички мисленнєвої діяльності вищого порядку, навички соціальної взаємодії, комунікативні навички, емпатія, орієнтація на досягнення мети, само менеджмент (самоконтроль), позитивна Я-концепція.

До вмінь та навичок мисленнєвої діяльності вищого порядку належать такі як: розв'язання нестандартних завдань та оцінка різних його варіантів, критичне та творче мислення, прийняття рішень завдяки вмінню отримувати інформацію з різних джерел.

До складу групи навичок соціальної взаємодії належить комплекс навичок та особистісних якостей необхідних для позитивної взаємодії з іншими членами колективу. Серед них, перш за все, повага до оточуючих людей, вміння позитивної комунікації з представниками інших культур та релігій, соціально доречна поведінка, вміння ефективного залагодження конфліктних ситуацій, вміння командної співпраці. Соціальні навички тісно пов'язані з комунікативними. Під комунікацією розуміють вербальні та невербальну. Комунікативні навички, перш за все, визначаються лінгвістичними, соціальними та культурологічними аспектами. До цієї групи належать навички та вміння чітко висловлювати власні думки, передавати знання та ідеї, слухати, вміння домовлятися та вести перемовини [11, 210–212; 12; 14].

В основі емпатії лежить позитивна соціальна та міжособистісна взаємодія. Вона допомагає встановленню контактів, адже є здатністю дивитись на ситуацію очима іншого. Виділяють наступні види емпатії: емоційну, когнітивну, поведінкову. Емоційна емпатія ґрунтується на фізіологічній будові центральної нервової системи та полягає у здатності співчувати та співпереживати. Когнітивна емпатія є здатністю підштовхнути іншу людину до вербальних або невербальних проявів емоційного стану та, водночас, здатністю до розуміння вербальних і невербальних сигналів які вказують на емоційний стан іншої людини. Поведінкова емпатія містить поведінковий, емоційний та когнітивні компоненти. Вона передбачає використання емоційної та когнітивної емпатії у процесі соціальної взаємодії та орієнтована на діяльність.

Цілепокладання – є специфічною формою діяльності, однією із визначальних характеристик якої є здатність особистості самостійно формулювати та ставити мету. Процес цілепокладання складається зі створення системи цілей, співвіднесення їх між собою та обрання пріоритетних.

До групи самоменеджменту належить комплекс якостей та навичок, які дозволяють контролювати емоції і поведінкою керувати ними, фокусувати увагу. Самоконтроль є внутрішньою навичкою на якій ґрунтується здатність приймати рішення, здатність врегульовувати конфлікти. Позитивна Я-концепція включає комплекс навичок та особистісних якостей які дозволяють адекватно оцінити власні потенційні можливості та здібності [11, 210–212; 12; 14].

Вітчизні дослідники виділяють наступні «soft skills»: здатність навчатися впродовж життя, здатність робити неупереджені висновки на основі аналізу, здатність вирішувати проблеми та діяти ефективно в ситуаціях які є нетиповими, обираючи при цьому оптимальний варіант поведінки та дій, креативне мислення, емоційний і соціальний інтелект [1].

Як зауважує О. Кирдан «soft skills» необхідні у будь-якому виді професійної діяльності, саме тому їх потрібно активно формувати та інтенсивно розвивати у здобувачів освіти на етапі навчання у ЗВО. У «Рекомендаціях щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми» наголошується на тому, що в закладі вищої освіти має бути своя політика щодо розвитку «м'яких навичок» у здобувачів вищої освіти та викладачів. Як на позитивну практику, указується на їх формування через систему професійного розвитку, співпрацю з роботодавцями та випускниками, вивчення загальних та фахових дисциплін» [4; 6].

І. Шевченко називає наступні методи та інструменти для формування «soft skills»: інтерактивні методи навчання, моделювання реальних ситуацій, інтеграція технологій, менторство та коучинг, навчання на основі реальних проектів, оцінка та зворотний зв'язок. Використання активних методів навчання – проектів, рольових ігор, дебатів у процесі формування «м'яких навичок», надає, здобувачам освіти, можливість не лише засвоювати теоретичні знання, а й на практиці розвивати власні навички комунікації, командної співпраці, лідерства.

Застосування кейс-методів та симуляцій, які відтворюють реальні професійні ситуації, дозволяє студентам опрацювати навички розв'язання проблемних робочих ситуацій, управління конфліктами та прийняття рішень у ситуаціях стресу. Використання проектною діяльності в навчальному процесі сприяє роботі здобувача освіти над реальними завданнями, розвитку навичок управління часом, командної співпраці та здатності самостійно приймати рішення. Зворотній зв'язок щодо розвитку «soft skills» через використання та оцінювання прогресу, досягнень студентів дозволяє з'ясувати сильні і слабкі сторони, на яких необхідно сфокусуватись з метою подальшого розвитку.

Використання інформаційних технологій та онлайн-курсів, таких як Google Classroom, Moodle, надає можливість розвивати навички самостійного навчання, має позитивний вплив на розвиток адаптивних навичок щодо нових технологічних інструментів. Співпраця студентів з менторами або

наставниками, з досвідом у певній галузі, надає можливість майбутнім спеціалістам отримувати практичні поради та реальні кейси, чинять позитивний вплив на розвиток їх м'яких навичок [8].

Структурними складовими «soft skills» майбутнього педагога є наступні компоненти: соціально-комунікативний, емоційний, когнітивний, прогностичний, управлінський, акмеологічний, інноваційний.

Здатність педагога до ефективної взаємодії з оточуючими, незалежно від змін які можуть відбуватись у соціальному середовищі відображає соціально-комунікативний компонент. До його складу належать готовність та вміння контактувати з людьми різними за віком, знання, уміння і навички конструктивного спілкування, внутрішній ресурсний потенціал необхідний для ефективної комунікації в певній ситуації, у процесі педагогічної взаємодії.

Здатність та готовність майбутнього педагога до гнучкого керування власними емоційними реакціями та емоційними реакціями інших учасників освітнього процесу, адекватно реагувати на зміну ситуації, визначається емоційним компонентом. Навички критичного мислення, дослідницької діяльності, креативні навички, уміння шукати та використовувати необхідну інформацію є складовими когнітивного компоненту.

Прогностичний компонент направлений на прогнозування специфіки майбутнього, а саме на дослідження перетворень та перспектив розвитку суб'єктів та об'єктів педагогічної діяльності та характеризується ціннісним цілепокладанням.

В основу акмеологічного компоненту покладено самоіндивідуалізацію особистості яку характеризують розумова та психологічна витривалість, здатність пристосовуватись до змін, здатність до самоконтролю, самокорекції, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення, прагненням до самореалізації. Особистість має володіти такими якостями як ініціативність, самостійне цілепокладання, включеність в діяльність.

За здатність майбутнього педагога керувати процесом навчання, відповідає управлінський компонент. Цим компонентом передбачається володіння наступними здатностями та якостями: аналіз та реалізація особистісного потенціалу, удосконалення і саморозвиток, ініціативність, самореалізація та вмотивованість [1].

Освітній процес у закладі вищої освіти має значний потенціал щодо формування у майбутніх педагогів «м'яких навичок». У процесі навчальної та, у майбутньому, професійної діяльності педагога, «soft skills» набувають значення необхідних професійних умінь. Дослідники указують на те, розвиток «soft skills» мотивує студентів, тому тільки від них самих залежить успішність майбутньої професійної діяльності.

Слід зазначити, що задля формування «м'яких навичок» у здобувачів освіти змінюються методи, форми та технології взаємодії викладача і студента. Найбільшого значення, тут набувають технології які активізують діяльність останніх та направлені на ефективність організації навчання. У процесі викладання, як обов'язкових так і вибіркового дисциплін, використовують методи, в основу яких покладені проектні технології, використання ділових ігор, застосування проблемних ситуацій. Як зауважують Н. Гарань та В. Замороцька: «В освітньому середовищі закладу вищої освіти ключові ставки робляться на проектно-дослідну діяльність». Загалом, освітній процес має будуватись на діяльнісній, особистісно-смысловій, емоційно-психологічній, випереджувальній, ситуативній, проблемній, діалогічній, концептуальній основі [1; 2; 5].

Висновки. Підсумовуючи вище сказане, слід зазначити, що результатом формування «м'яких навичок» або «soft skills» у майбутніх педагогів стає розвиток активної творчої позиції та формування ефективних стратегій поведінки щодо майбутньої професійної діяльності. «Soft skills» включають комунікативні навички та навички соціальної взаємодії, деякі внутрішні характеристики особистості. Вони охоплюють значний спектр навичок, поведінкових моделей, ціннісних установок, особистісних якостей які дозволяють педагогу ефективно взаємодіяти з оточуючими, співпрацювати з колективом, досягати поставленої мети.

References

1. Боровець О. В., Яковичина Т. В. Формування soft skills у майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. *Педагогічні науки: теорія та практика*. № 3 (43). 2022. С. 37–42.
Borovets, O. V., Yakovyshyna, T. V. (2022). Formuvannia soft skills u maibutnih pedahohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of soft skills in future teachers in the process of professional training]. *Pedahohichni nauky: teoriia ta praktyka – Pedagogical Sciences: Theory and Practice*. 3 (43). 37–42. [in Ukrainian].
2. Гарань Н., Замороцька В. Soft skills як складник підготовки майбутнього фахівця у закладі вищої освіти. *International scientific journal «Grail of Science»*. 2023. № 28 С. 328–331. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/issue/archive>.
Haran, N., Zamorotska, V. (2023). Soft skills yak skladnyk pidhotovky maibutnoho fakhivtsia u zakladi vyshchoi osvity [Soft skills as a component of training a future specialist in a higher education institution]. *International scientific journal «Grail of Science»*. 28 328–331. Retrieved from: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/issue/archive>. [in Ukrainian].

3. Горська Г. О., Мельничук І. Я. Психологічні умови розвитку soft skills майбутніх спеціалістів у процесі професійної підготовки. *Наукові записки ЦДУ. Серія: Психологія*. 2023. Вип. 2. С. 15–21.
Horska, H. O., Melnychuk, I. Ya. (2023). Psykholohichni umovy rozvytku soft skills maibutnikh spetsialistiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Psychological conditions for the development of soft skills of future specialists in the process of professional training]. *Naukovi zapysky TsDU. Seriya: Psykholohiia – Scientific Notes of the Central University of Science and Technology. Series: Psychology*. 2. 15–21. [in Ukrainian].
4. Кірдан О., Кірдан О. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. № 2(6). 2021. С. 52–160. URL: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144).
Kirdan, O., Kirdan, O. (2021). Formuvannia soft skills здobuvachiv vyshchoi osvity v ositnomu protsesi zakladu vyshchoi osvity [Formation of soft skills of higher education applicants in the orientation process of a higher education institution]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly – Psychological and pedagogical problems of modern school*. 2(6). 52–160. Retrieved from: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144). [in Ukrainian].
5. Оліяр М., Наконечна Л. Розвиток soft skills майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. *Освітні обрії*. 2023. Т. 57. № 2. С. 73–76.
Oliiar, M., Nakonechna, L. (2023). Rozvytok soft skills maibutnikh pedahohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Development of soft skills of future teachers in the process of professional training]. *Osvitni obrii – Educational horizons*. 57. 2. 73–76. [in Ukrainian].
6. Рекомендації щодо застосування критерії оцінювання якості освітньої програми. Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 р.: ТОВ «Український освітнянський видавничий центр «Оріон»». Київ, 2020. 66 с.
Rekomendatsii shchodo zastosuvannia kryterii otsiniuvannia yakosti osvitnoi prohramy. (2020). Zatverdzheno Natsionalnym ahentstvom iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity 17 lystopada 2020 r.: TOV «Ukrainskyi osvitianskiyi vydavnychiy tsentr «Orion»». Kyiv, Ukraine. 66. [in Ukrainian].
7. Федоренко Н., Молоціян Н. Впровадження освітніх технологій формування soft skills у студентів вищої школи. *Вища освіта України*. 2024. С. 104–112. URL: <https://journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou/article/view/23>.
Fedorenko, N., Molotsiian, N. (2024). Vprovadzhennia osvitnikh tekhnolohii formuvannia soft skills u studentiv vyshchoi shkoly [Implementation of educational technologies for the formation of soft skills in high school students]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher education in Ukraine*. 104–112. Retrieved from: <https://journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou/article/view/23>. [in Ukrainian].
8. Шевченко І. А. Інноваційні стратегії освіти як основа для формування soft skills здобувачів вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2024. № 77. С. 213–216.
Shevchenko, I. A. (2024). Innovatsiini stratehii osvity yak osnova dlia formuvannia soft skills здobuvachiv vyshchoi osvity [Innovative educational strategies as a basis for the formation of soft skills of higher education applicants]. *Innovatsiina pedahohik – Innovative pedagogy*. 77. 213–216. [in Ukrainian].
9. Bilyakovska O. Soft skills jako niezbędnny element jakości kształcenia zawodowego przyszłego nauczyciela. *Rocznik Polsko-Ukraiński*. 2018. T. XX. S. 175–185.
Bilyakovska, O. (2018). Soft skills jako niezbędnny element jakości kształcenia zawodowego przyszłego nauczyciela [Soft skills as an indispensable element of the quality of future teacher training]. *Rocznik Polsko-Ukraiński – Polish-Ukrainian Yearbook*. XX. 175–185. [in Polish].
10. Bohinc T. Soft Skills: Der Schlüssel zum Erfolg in der Fachkarriere. Vahlen, 2009. 207 p.
Bohinc, T. (2009). Soft Skills: Der Schlüssel zum Erfolg in der Fachkarriere [Soft skills: the key to success in a specialised career]. Vahlen. 207. [in German].
11. Lipman, L. H., Ryberg, R., Carney, R. and Moore, K. A. (2015). Key «Soft skills» that foster youth workforce success: Toward a consensus across fields. Washington, DC: USAID. FHI. 360. Retrieved from: <https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2015/06/2015-24AWFCSoftSkillsExecSum.pdf>. [in English].
12. Phillips, M., Lorie, Á., Kelley, J. M., Gray, S. T. and Riess, H. (2013). Long-term effects of empathy training in surgery residents: a one year follow-up study. *European Journal for Person Centered Healthcare*. 1. 2. 326–332. [in English].
13. Soft skills. *Cambridge Dictionary*. Retrieved from: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/soft-skills>. [in English].
14. Tamayo, C. A., Rizkalla, M. N., Henderson, K. K. Cognitive, Behavioral and Emotional Empathy in Pharmacy Students: Targeting Programs for Curriculum Modification. *Frontiers in pharmacology*. 7. 96. Retrieved from: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fphar.2016.00096/full>. [in English].

Sahach Oksana

<https://orcid.org/0000-0002-4504-3405>

Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department
of the Correctional Education Pedagogy and Management,
Chernihiv Regional Institute of Postgraduate
Pedagogical Education of K. D. Ushynskyi
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: Oksmos78@ukr.net

Ivanenko Liudmyla

PhD in Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department
of the Correctional Education Pedagogy and Management,
Chernihiv Regional Institute of Postgraduate
Pedagogical Education of K. D. Ushynskyi
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: ivanenko_liudmila@meta.ua

FORMATION OF SOFT SKILLS IN THE PROCESS OF TEACHER TRAINING IN HIGHER EDUCATION

In the context of transformational social transformations and dynamic innovation processes, the domestic education system is undergoing significant changes. The implementation of modernization changes involves a review of traditional models and methods of teaching, and therefore there is a need for specialists who are able to identify and realize their own internal potential. The paradigm of education, which is based on personal and self-development, determines the need for a creative approach to the educational process, mastering the ability to independently acquire knowledge and find solutions to educational and professional tasks. Today, in order to become a successful professional, it is not enough to have only encyclopedic knowledge and experience.

«Soft skills» are social, communicative, leadership, team, thinking skills. Soft skills are necessary in any type of activity, which determines the need for their formation starting from school and continuing this process in higher education. These include the ability to communicate, work in a team, persuade, solve problems, make decisions, manage one's time, motivate oneself and others.

The structural components of the «soft skills» of a future teacher are the following components: socio-communicative, emotional, cognitive, prognostic, managerial, acmeological, innovative.

The educational process in a higher education institution has significant potential for the formation of «soft skills» in future teachers. In the process of educational and, in the future, professional activities of a teacher, «soft skills» acquire the meaning of necessary professional skills.

***The purpose** of the article is to analyze the formation of «soft skills» in the process of professional training of future teachers.*

***Methodological basis** of the article is philosophical, pedagogical theories and thesis that reveals conceptual approaches to the researched issues.*

***The scientific novelty** lies in considering the purposeful formation of soft skills in the process of teacher training in higher education institutions.*

***Conclusions.** The result of the formation of «soft skills» in future teachers is the development of an active creative position and the formation of effective strategies of behavior regarding future professional activities. «Soft skills» include communicative skills and social interaction skills, some internal characteristics of the personality. They cover a significant range of skills, behavioral models, value orientations, and personal qualities that allow a teacher to effectively interact with others, collaborate with the team, and achieve the set goal.*

***Keywords:** soft skills, hard skills, communication, empathy, self-management, motivation, goal setting.*

Стаття надійшла до редакції 17.05.2025 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Торубара О. М.